ECLI:LV:AT:2020:0219.SKA085820.3.L
Nr. 670020619, SKA-858/2020
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2020.gada 19.februārī

Tiesa šādā sastāvā: senatores Dace Mita, Jautrīte Briede, Vēsma Kakste

rakstveida procesā izskatīja AS „Sātiņi Energo LM" blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2019.gada 16.decembra lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt AS „Sātiņi Energo LM" pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ekonomikas ministrija pieteicējai AS „Sātiņi Energo LM" piešķīra tiesības pārdot koģenerācijas stacijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros.

2018.gada 5.decembrī publiskais tirgotājs veica pārbaudi pieteicējas koģenerācijas stacijā, kuras rezultātā konstatēja, ka tajā redzamā vietā nav izvietotas elektroenerģijas, siltumenerģijas un kurināmā padeves shēmas. Ievērojot konstatēto, ministrija 2019.gada 30.oktobrī nosūtīja pieteicējai brīdinājumu Nr. 3.3-27/2019/6473 „Brīdinājums par koģenerācijas elektrostacijas neatbilstību normatīvajiem aktiem, kas nosaka prasības elektrostaciju darbībai enerģētikas jomā" (turpmāk – brīdinājums), ar kuru informēja pieteicēju par elektrostacijas neatbilstību minētajam kritērijam un iespēju zaudēt tiesības pārdot koģenerācijas stacijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, ja pieteicēja noteiktā termiņā nenodrošinās elektrostacijas atbilstību šim kritērijam un neiesniegs ministrijā attiecīgu apliecinājumu.

Pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā par brīdinājuma atcelšanu.

[2] Uzskatot, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā, Administratīvās rajona tiesas tiesnesis atteicās pieņemt pieteikumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu. Tiesnesis secināja, ka brīdinājums ir starplēmums, ar kuru ministrija tikai vērš uzmanību uz apstākli, ka pieteicēja savā darbībā neievēro visas uz to attiecināmās noteikumu Nr. 221 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" (turpmāk – noteikumi Nr. 221) prasības. Brīdinājums nav starplēmums ar būtisku ietekmi, jo tas pats par sevi neuzliek pieteicējai ne pienākumus, ne arī tieši ietekmē pieteicējas tiesības. Proti, prasības, kas pieteicējai jāizpilda, noteic ārējais normatīvais akts, savukārt brīdinājums nerada tiesiskas vai faktiskas sekas. Iespējamība, ka lēmums par pieteicējai piešķirto tiesību atcelšanu varētu tikt pieņemts un tā rezultātā pieteicējas komercdarbība varētu tikt ietekmēta, nav pietiekams pamats brīdinājuma pārsūdzēšanai.

[3] Par tiesneša lēmumu pieteicēja iesniegusi blakus sūdzību, norādot, ka brīdinājums ir starplēmums ar būtisku ietekmi, līdz ar to pārbaudāms kā administratīvais akts. Ar brīdinājumu tiek konstatēta faktiskā situācija – pieteicējas koģenerācijas stacijas darbības neatbilstība normatīvo aktu prasībām. Tāpat brīdinājums atbilstoši noteikumu Nr. 221 46.^{3}punktam pilda papildu sodīšanas funkciju, tādējādi rada tiesiskās sekas un būtiski aizskar pieteicējas tiesības un tiesiskās intereses. Tiesiskā stāvokļa konstatēšana atsevišķos gadījumos var tikt atzīta par administratīvo aktu, lai adresāts laikus varētu sākt aizstāvēt savas aizskartās tiesības.

Motīvu daļa

[4] Lietā nav strīda par to, ka pārsūdzētais brīdinājums ir starplēmums. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas 3.punktam starplēmuma atsevišķa pārsūdzība, nesagaidot galīgo administratīvo aktu, pieļaujama tad, ja attiecīgais starplēmums pats par sevi skar būtiskas personas tiesības vai tiesiskās intereses vai būtiski apgrūtina to īstenošanu.

Blakus sūdzības izskatīšanas ietvaros izšķirams, vai rajona tiesas tiesnesis pamatoti secinājis, ka brīdinājums ir tāds starplēmums, kas nerada būtisku pieteicējas tiesību un tiesisko interešu aizskārumu un tāpēc nav atsevišķi pārsūdzams administratīvā procesa kārtībā.

[5] Izskatāmās lietas tiesiskie un faktiskie apstākļi ir gandrīz vienādi ar apstākļiem, kādus Senāts vērtēja 2020.gada 18.februāra lēmumā lietā Nr. SKA-840/2020 (Nr. 670018919). Ļoti līdzīgi ir gan rajona tiesas tiesneša motīvi atteikumam pieņemt pieteikumu, gan blakus sūdzības apsvērumi. Tādējādi Senāts minētā Senāta lēmuma motīvus izmanto arī šā lēmuma motivācijai.

[6] Tas, ka iestāde brīdinājumā norādījusi, ka pārbaudes ietvaros konstatēti normatīvo aktu pārkāpumi pieteicējas koģenerācijas stacijas darbībā, pats par sevi vēl nenozīmē, ka ar brīdinājumu ir saistoši konstatēta faktiskā situācija Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas izpratnē.

Jāņem vērā, ka ne jebkurš iestādes konstatējums ir atzīstams par konstatējošo administratīvo aktu. Iestādes lēmums par kādas konkrētas faktiskās situācijas konstatēšanu ir atzīstams par administratīvo aktu tikai tad, ja šis konstatējums pats par sevi rada galīga rakstura tiesiskas sekas. Lai uzskatītu, ka konkrēts faktu konstatējums pats par sevi rada galīga rakstura tiesiskās sekas, būtu jākonstatē, ka atbilstoši tiesiskajam regulējumam ar šo konstatējumu attiecīgā strīdus situācija tiek galīgi – saistoši un nemainīgi – nofiksēta (attiecīgajam konstatēšanas lēmumam stājoties spēkā, vairs netiks pārskatīta) un šā konstatējuma esība rada adresātam kādas tiesības vai pienākumu (sal. *Senāta 2005.gada 22.novembra sprieduma lietā Nr. SKA-378/2005 (A42025304) 9.punkts, 2005.gada 12.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-178/2005 8.punkts, 2010.gada 15.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-742/2010 10.punkts*).

Līdz ar to, lai secinātu, ka ar brīdinājumu ir saistoši konstatēts fakts, ka pieteicējas koģenerācijas stacija neatbilst normatīvo aktu prasībām, būtu

jākonstatē, ka saskaņā ar tiesību normām pēc brīdinājuma spēkā stāšanās tajos norādītais neatbilstības fakts tiek uzskatīts par nemainīgi nodibinātu, gan adresātam, gan pašai iestādei tas ir saistošs un adresātam tas rada kādas tiesības vai pienākumu.

Noteikumu Nr. 221 (*redakcijā, kas bija spēkā brīdinājuma izdošanas laikā*) 45.[2]apakšpunkts noteic, ka ministrija nosūta komersantam brīdinājumu par iespēju zaudēt tiesības pārdot koģenerācijā ražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros vai saņemt maksu par koģenerācijas elektrostacijā uzstādīto elektrisko jaudu, ja ministrija konstatē, ka koģenerācijas elektrostacija neatbilst konkrētiem kritērijiem (tostarp kritērijam, saistībā ar kuru brīdinājums izteikts konkrētajā gadījumā). Savukārt šo noteikumu 47.punkts noteic, ka gadījumā, ja pēc komersanta apliecinājuma iesniegšanas tiek konstatēta neatbilstība, ministrija mēneša laikā pieņem lēmumu, ar kuru tiek atceltas komersantam piešķirtās tiesības pārdot koģenerācijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros vai saņemt maksu par koģenerācijas elektrostacijā uzstādīto elektrisko jaudu un komersantam tiek noteikts pienākums mēneša laikā atmaksāt tirgotājam atbalstu, ko tirgotājs izmaksājis visā periodā kopš brīdinājuma saņemšanas.

No minētajām tiesību normām skaidri izriet, ka brīdinājumā koģenerācijas stacijas neatbilstība netiek konstatēta galīgi, jo par tiesiskajām sekām – komersantam piešķirto tiesību atņemšanu neatbilstību dēļ – iestāde lemj pēc tam ar atsevišķu lēmumu, kura izdošanas ietvaros iestādei vēlreiz jāpārliecinās par to, ka neatbilstība tiešām ir konstatējama. Tātad jautājums par to, vai konkrētajā gadījumā patiesi ir konstatējama koģenerācijas stacijas neatbilstība normatīvo aktu prasībām, tiek no jauna izvērtēts, lemjot, vai ir pamats atņemt komersantam piešķirtās tiesības pārdot koģenerācijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros vai saņemt maksu par koģenerācijas elektrostacijā uzstādīto elektrisko jaudu.

Tādējādi tas, ka iestāde brīdinājumā norādījusi, ka pārbaudes ietvaros tika konstatēti normatīvo aktu pārkāpumi pieteicējas koģenerācijas stacijas darbībā, nav pamats brīdinājumu vērtēt kā tādu, kas rada būtisku tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu.

[7] Senāts nepiekrīt pieteicējas uzskatam, ka atbilstoši noteikumu Nr. 221 46.[3]punktam brīdinājums dod tiesisku pamatu iestādei atņemt komersantam tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros un līdz ar to pilda papildu sodīšanas funkciju.

Minētā tiesību norma noteic: ja ministrija iepriekšējo triju gadu laikā komersantam ir nosūtījusi trīs brīdinājumus citastarp saskaņā ar 45.[2]5.apakšpunktu un ministrija konstatē komersanta vai tā koģenerācijas elektrostacijas neatbilstību konkrētām normatīvo aktu prasībām, ministrija mēneša laikā pieņem lēmumu, ar kuru tiek atceltas komersantam piešķirtās tiesības pārdot koģenerācijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros vai saņemt maksu par koģenerācijas elektrostacijā uzstādīto elektrisko jaudu.

Kā redzams no minētās tiesību normas, iestādei ir pamats pieņemt lēmumu, ar kuru tiek atceltas komersantam piešķirtās tiesības, tad, ja iepriekšējo triju gadu laikā komersantam ir nosūtīti trīs brīdinājumi un ministrija konstatē komersanta vai tā koģenerācijas elektrostacijas neatbilstību konkrētām normatīvo aktu prasībām. Tātad brīdinājumu esība pati par sevi nav pietiekams iemesls komersantam piešķirto tiesību atņemšanai, jo šāda lēmuma pieņemšana ir pieļaujama vienīgi tad, ja papildus brīdinājumu esībai iestāde konstatē komersanta vai tā koģenerācijas elektrostacijas neatbilstību konkrētām normatīvo aktu prasībām.

Turklāt, kā atzina Senāts 2020.gada 18.februāra lēmumā lietā Nr. SKA-840/2020, konkrētās normas mērķis ir citastarp nodrošināt, lai tiesības pārdot koģenerācijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros tiktu liegtas tādiem komersantiem, kuri ilgstošā laika posmā (triju gada laikā) sistemātiski pieļāvuši normatīvo aktu pārkāpumus. Līdz ar to arī brīdinājumu esības kritērijs nav vērtējams formāli, proti, nebūtu pietiekami, ka formāli tiek konstatēts brīdinājumu nosūtīšanas fakts, nozīme ir arī tam, vai konkrētie brīdinājumi pēc būtības bijuši pamatoti. Tas nozīmē, ka iestādei, lemjot par noteikumu Nr. 221 46.[3]punktā paredzētā lēmuma pieņemšanu, citastarp būtu jāpārbauda konkrētajam komersantam nosūtīto brīdinājumu pamatotība, ja komersants šajā sakarā izvirza kādus iebildumus. Tātad strīdus brīdinājumam pašam par sevi nav saistošas ietekmes uz pieteicējas tiesībām pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros.

Līdz ar to arī noteikumu Nr. 221 46.[3]punkta norma nedod pamatu uzskatīt, ka brīdinājumam pašam par sevi ir tāda rakstura ietekme uz pieteicējas tiesībām vai tiesiskajām interesēm, lai tiktu pieļauta tā atsevišķa pārsūdzēšana administratīvā procesa kārtībā.

[8] Nav pamatots pieteicējas uzskats, ka tās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā netiks nodrošinātas, ja pieteicēja nevarēs pārbaudīt brīdinājuma pamatotību pirms galīgā lēmuma pieņemšanas.

Senāts savā praksē ir atzinis, ka tiesības uz taisnīgu tiesu nav jāsaprot tādējādi, ka personai ir ļauts vērsties tiesā par jebkuru tiesību jautājumu vai par jebkuru šķietamu tiesību aizskārumu (*Senāta 2018.gada 28.novembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-1661/2018 (ECLI:LV:AT:2018:1128.SKA166118.4.L) 6.punkts*). Turklāt tas, ka brīdinājumu nevar pārsūdzēt, pirms nav pieņemts galīgais lēmums, nenozīmē, ka tātad attiecīgā starplēmuma kontrole vispār tiek liegta. Šāda starplēmuma kontrole būs iespējama vienlaikus ar galīgo administratīvo aktu (ja šāds pieteicējai nelabvēlīgs administratīvais akts tiks izdots) (*Senāta 2008.gada 25.marta lēmums lietā Nr. SKA-119/2008, 2015.gada 14.oktobra spriedums lietā Nr. SKA-576/2015 (A420543212)*).

[9] Ievērojot minēto, blakus sūdzībā minētie pieteicējas argumenti nav pamats secināt, ka brīdinājums pats par sevi rada būtisku pieteicējas tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu. Līdz ar to Senāts piekrīt rajona tiesas tiesnesim, ka pieteikums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā un to atsakāms pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1.punktu un 324.panta pirmo daļu, Senāts

nolēma

Atstāt negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2019.gada 16.decembra lēmumu, bet AS „Sātiņi Energo LM" blakus sūdzību noraidīt.
Lēmums nav pārsūdzams.

D. Mita J. Briede V. Kakste